

behavioral economics supports public policies in Poland], Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, http://pie.net.pl/wp-content/uploads/2019/06/PIE-Raport_Behawioralna.pdf [DOA 15.07.2019].

24. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz. U. z 2018 r. poz. 1330 [*The Act of 6 September 2001 on Access to Public Information (Journal of Laws – Dz. U. of 2018 items 1330)*].

25. Wojtyna A. (2005), *Instytucjonalne problem transformacji gospodarki w świetle teorii agencji [Institutional problem of economic transformation in the light of the principal-agent theory]*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.

Капленко Г., к.е.н., доцент
Станасюк О., студент III курсу
Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНИХ БАР'ЄРІВ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ФОРМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Вступ. Трансформація сучасної економіки відбувається через трансформацію не тільки базових економічних відносин, але і інститутів публічного управління та адміністрування в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, які визначають обмеження та матриці поведінки економічних суб'єктів. Підприємництву належить особлива та водночас важлива роль в економічному житті країни. Тому забезпечення усунення бар'єрів на шляху його розвитку слід вважати одним із пріоритетних завдань адміністративно-правового регулювання національної економіки. Запорука успішного рішення даного завдання – її теоретичне осмислення та ефективне практичне впровадження.

Основна частина. Серед опублікованих наукових робіт, після 2010 року, що мають відношення до обраної теми, ми б у першу чергу виділили праці таких науковців: Филюк Г.М., Масько А.М., Квасній З.В., Чистоклетов Л.Г., Онищук І. І., Філик Н.В., Рибікова Г.В. Адміністративні бар'єри – це встановлені рішеннями законодавчих та виконавчих органів влади правила, дотримання яких є обов'язковою умовою провадження господарської діяльності на відповідних ринках товарів і послуг. У відповідності з даними правилами встановлюються платежі за проходження процедур, без яких легальне продовження діяльності ускладняється або практично неможливо. Доцільно розглядати адміністративні бар'єри як особливий інститут, оскільки інститути (відповідно до дослідницької концепції, що складається в рамках нової інституціональної економіки) розглядаються як набір формальних і неформальних правил, підкріплених механізмом забезпечення їх дотримання. Окремі компоненти даного інституту створюються не тільки свідомо на основі передбачувані групами спеціальних інтересів розподільних наслідків, але і як побічний результат існуючої практики інституційних змін, що відображають взаємодію між організаціями щодо підтримки і зміни системи правил і/або механізмів, що забезпечують їх дотримання.

У науковій літературі існує безліч класифікацій видів адміністративних бар'єрів. Одна з них виділяє бар'єри чистої переваги і стратегічні бар'єри. У першому випадку – це фактори, які дозволяють діючим підприємницьким структурам утримувати на певному ринку конкурентну перевагу, яка не обумовлена високим рівнем ефективності або якості товару, у другому – це в основному бар'єри ринкового характеру.

Переважаюча частина подібних бар'єрів являє собою правила, які не спрямовані на обмеження конкуренції, але в той же час є серйозною перешкодою для входу на ринок. Навіть ті правила, які вводяться для забезпечення безпеки і захисту споживачів, можуть при упередженому їх застосуванні органами влади призвести до обмеження конкуренції. Дана проблема є актуальною, особливо для нашої країни, так як дуже часто дають ліцензії, які не спираються на об'єктивні оцінки ринкової ситуації або технологічні можливості заявника, а розміри орендної плати за користування муніципальним майном нерідко бувають довільними або вводяться за принципом селективного захисту інтересів окремих суб'єктів господарювання [2, с. 118].

Автор роботи [1], Г. М. Филук, характеризує адміністративні бар'єри як «правозабезпечені обмеження на певні види господарської діяльності, а також встановлення державними органами обов'язкових правил її ведення, виконання яких пов'язане з істотними витратами для підприємців» [1, с. 23]. «Всі види адміністративних бар'єрів можна поділити на такі групи: бар'єри, що регулюють доступ до ресурсів і прав власності на них (реєстрація суб'єкта господарювання, зміна його статусу тощо); бар'єри, що регулюють набуття прав на ведення господарської діяльності (ліцензування, сертифікація, дозвільна система, реєстрація товарних знаків, нормативні вимоги); бар'єри, що передбачають контроль за господарською діяльністю підприємства (перевірки, санкції за порушення, державна підтримка, погодження)» [1, с. 23].

Питання про сутність адміністративних бар'єрів продовжує і надалі залишатися дискусійним. Як зазначає В.В. Вольчик, вони являють собою частину інституційних бар'єрів на шляху розвитку підприємницької діяльності та утворюють дві групи. Одну з них утворюють формальні інституційні бар'єри, що представляють собою прямі наслідки інтервенціоністської державної економічної політики, іншу – неформальні, тобто такі, які пов'язані з корупційними чинниками, що перешкоджають створенню та функціонуванню підприємницьких структур, і вносять серйозні викривлення у механізми ринкової координації. Бар'єри, що належать до першої з названих груп, і називають адміністративними [3, с. 56-57]. У той же час існує точка зору, згідно з якою адміністративними бар'єрами є ті, які пов'язані з корупційними факторами. У відповідність з цією точкою зору адміністративні бар'єри — це перешкоди на шляху організації і здійснення підприємницької діяльності, створювані окремими посадовими особами органів виконавчої влади [4, с. 41-42].

У контексті другої групи факторів можна також адміністративні бар'єри підрозділити на види за сферами відносин влади і бізнесу, де подібний бар'єр виникає. Ми вважаємо, що частину адміністративних бар'єрів можна розглядати з

боку неформальних інститутів, які створюються у рамках формальних. Наприклад, щоб отримати доступ до певних ресурсів, окрім виконання всіх формальних правил, потрібно ще налагодити особисті стосунки з конкретною групою людей, прийти з нею до якоїсь згоди. Тільки виконуючи відомий алгоритм дій, підприємець має певні гарантії для отримання потрібного ресурсу. Подібне явище, насамперед, можна пов'язати з менталітетом нашого суспільства. Підприємці не завжди мають впевненість, що, виконуючи формальні правила, отримають необхідні ресурси.

Нерідким явищем з боку місцевих органів влади, що порушують конкретні умови локального ринку, є адміністративне регулювання умов обігу продуктів або послуг, цін чи тарифів. Якщо держава регулює або контролює ціни на певному ринку, то в результаті можна побачити, що стримується поява нових ринкових суб'єктів.

Нерідко адміністративні бар'єри виступають як корупційні дії. Вони виражаються в таких формах: прийняття підзаконних актів, які стосуються питань ліцензування, квотування; ускладнюються порядок реєстрації підприємств; створюються перешкоди для відведення земельних ділянок, надання в оренду виробничих та службових приміщень, продовження договорів; ускладнюються процес проведення публічних закупівель.

Повертаючись до групування адміністративних бар'єрів, яку пропонує В.В. Вольчик, на нашу думку, обидві точки зору занадто обмежувальні. Вважаємо, що праві ті автори, які дотримуються таких трактувань: 1) адміністративні бар'єри можна визначити як встановлені рішеннями державних органів обов'язкові правила ведення певної діяльності на ринку, вводять платежі за проходження бюрократичних процедур, причому в багатьох випадках ці платежі не надходять в бюджет [5, с. 3], «поняття "адміністративні бар'єри" – це поведінка владних структур, що виражається у прийнятті актів, вчинення дій, бездіяльності, а також правил і норм, що перешкоджає формуванню інституційного конкурентного середовища» [6, с. 9], 3) «за своїм економічним змістом адміністративні бар'єри, що обмежують поведінку і господарську ініціативу підприємництва, являють собою сукупність інститутів, формальних і неформальних правил і норм організації та здійснення підприємницької діяльності, а також механізм примусу до виконання цих правил, що передбачає застосування стимулюючих або дестимулюючих санкцій» [7, с. 8], 4) «адміністративні бар'єри в сфері підприємницької діяльності – це сукупність формальних і неформальних дій (бездіяльності) органів державної (муніципальної) влади з використанням діючої або вводиться в дію нормативно-правової бази, а також в обхід неї, обмежують і стримують законну діяльність підприємницьких структур на різних етапах життєвого циклу бізнесу» [8, с. 58)]. При цьому вважаємо, що найбільш повною є остання.

Висновки та пропозиції. Як наслідок суб'єктам господарювання доводиться нести трансакційні витрати приведення своєї діяльності у відповідність з правилами державних, регіональних і місцевих органів влади, для формального виконання яких вони здійснюють офіційні і тіньові виплати. Наявність

адміністративних бар'єрів не тільки робить негативний вплив на ділову активність, але і є виявом всієї загальної проблематики розвитку підприємництва в країні. Ці обставини вимагають аналізу та розробки механізмів зниження адміністративних бар'єрів, що впливають на розвиток підприємництва в Україні. Основним завданням дерегулювання економіки визнано ослаблення бюрократичного тиску на бізнес, підвищення рівня економічної свободи для всіх учасників господарської діяльності. Вирішення даного завдання припускає прийняття наступних ключових заходів: зниження бар'єрів входу на ринок, усунення зайвого й неефективного адміністративного регулювання підприємницької діяльності, забезпечення узгодженості дій державних і регіональних органів влади.

Використана література:

1. Филюк Г.М. Административные барьеры входа на рынок в Украине и их влияние на развитие предпринимательства // Экономика Украины. 2013. № 6 (611). С. 20–30.
2. Чистоклетов Л.Г. Адміністративно-правове забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні : і дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2016. 432 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/> (дата звернення: 10.12.2019).
3. Вольчик В.В. Государственное регулирование предпринимательской деятельности: проблема институциональных барьеров // Journal of Economic Regulation (Вопросы регулирования экономики). 2012. Т. 3, № 3. С. 52–62.
4. Пожидаева С.В. Административные барьеры малого предпринимательства // Вестник Ростовского государственного экономического университета «РИНХ». 2007. № 1. С. 40–46.
5. Крючкова П.В. Административные барьеры в российской экономике. М., 2001. 48, [1] с.
6. Анисимов А.В. Экономическое содержание и виды административных барьеров // Journal of Economy and Business. Vol. 3. С. 5–11.
7. Сосунов С. В. Механизм деблокирования административных барьеров развития предпринимательства в условиях макроэкономической стабилизации : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. экон. наук : спец. : 08.00.01 «Экономическая теория»; 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством: предпринимательство». Ростов-на-Дону, 2007. 30 с.
8. Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів : схвалено постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 лист. 2000 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va041323-00> (дата звернення: 29.09.2019).

Корчевська Л., д.е.н., професор,

Тітов М., студент

Херсонський національний технічний університет

м. Херсон, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ

Вступ. Велика кількість керівників проявляють недостатню організованість власної роботи, а також невміння раціонально використовувати як робочий, так і особистий час. Це особливо гостро стосується молодих менеджерів, що тільки починають свою роботу та будують власну кар'єру. Як наслідок, катастрофічна